

Gołębiowski, Grzegorz

"Nekropolie ziemi sierpeckiej :
przewodnik", Paweł Bogdan
Gąsiorowski, Sierpc 2005 : [recenzja]

Notatki Płockie 51/3-208, 51-52

2006

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

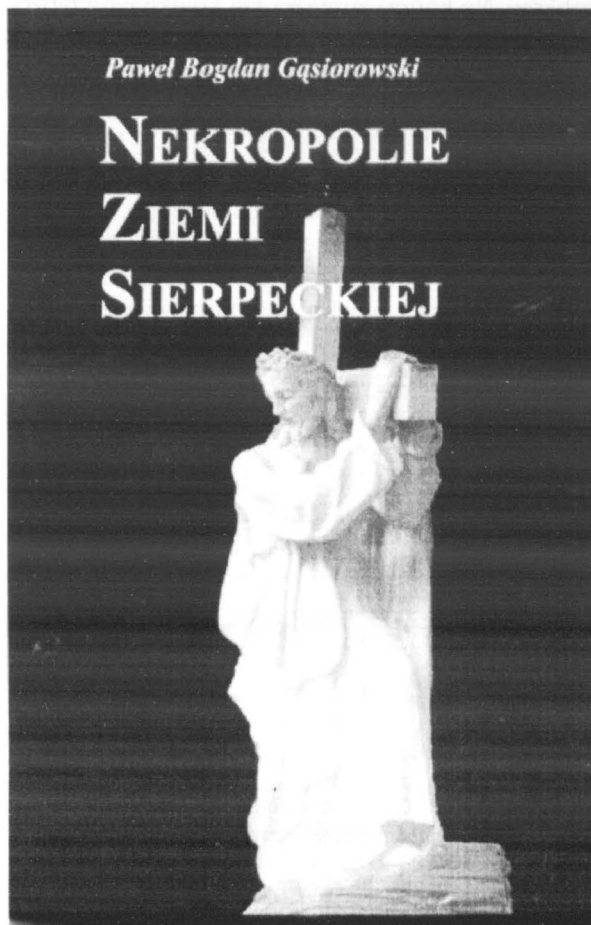
**PAWEŁ BOGDAN GAŚSIOROWSKI, NEKROPOLIE ZIEMI SIERPECKIEJ
– PRZEWODNIK, SIERPC 2005, ss.224.**

W 2005 r. Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Sierpeckiej przy wsparciu finansowym burmistrza, starostwa oraz gmin powiatu sierpeckiego wydało kolejną pozycję książkową: przewodnik po cmentarzach Ziemi Sierpeckiej, przygotowany przez Pawła Bogdana Gaśsiorowskiego. Praca jest podsumowaniem wieloletnich badań i zainteresowań autora tematyką nekropolii Sierpca i okolic. Świadectwem tego jest cykl artykułów w „Sierpeckich Rozmaitościach” (w latach 1993-1995 i 2001-2003) oraz rozdział w „Dziejach Sierpca”¹.

Sam autor jest sierpczaninem, choć na stałe mieszka w Bydgoszczy. Ukończył studia historyczne na UMK w Toruniu, zaś w Bydgoszczy pełni funkcję prezesa Bydgoskiego Towarzystwa Heraldyczno-Genologicznego, jest członkiem Polskiego Towarzystwa Heraldycznego oraz kilku innych stowarzyszeń historycznych. Jego dotychczasowy dorobek obejmuje kilkadziesiąt publikacji popularnonaukowych.

„Nekropolie Ziemi Sierpeckiej” obejmują obszar powiatu sierpeckiego w obecnych granicach administracyjnych. Poza cmentarzami Sierpca publikacja przybliży nagrobki na 16 cmentarzach zlokalizowanych w 6 gminach powiatu (Sierpc, Szczutowo, Rościszewo, Zawidz, Mochowo i Gozdowo). Autor omówił wszystkie nagrobki osób zmarłych przed 1918 r. Z późniejszych uwzględnił te, które wyróżniają się swoją formą lub innym nietypowym elementem, albo są miejscem pochówku osób, które odegrały w danej miejscowości ponadprzeciętną rolę.

W ten sposób w przewodniku znalazł się wybór prawie 800 osób, pochowanych od połowy XIX w. do czasów współczesnych. W miarę możliwości autor starał się umieścić podstawowe dane, dotyczące omawianych postaci, czyli miejsce urodzenia, imiona i nazwiska rodziców i współmałżonków, zawód, miejsce zamieszkania i zgonu. Głównym materiałem źródłowym były przechowywane w kancelariach parafialnych i USC powiatu sierpeckiego akty zgonu. Wykorzystano także akta stanu cywilnego, przechowywane w Archiwum Diecezjalnym w Płocku i Archiwum Państwowym w Płocku. Uzupełnieniem archiwaliów były publikacje o charakterze biograficznym.

W przewodniku scharakteryzowano cmentarze katolickie, a wśród nich przykościelne i parafialne, cmentarze wojenne, cmentarze innych wyznań - ewangelickie, żydowskie oraz resztki cmentarza prawosławnego w Sierpcu. Dużym ułatwieniem w czytaniu przewodnika i odnajdowaniu interesujących czytelnika nagrobków jest podawanie nazwisk omawianych osób grubą czcionką.

Jak na przewodnik przystało każdy cmentarz ma swój plan z zaznaczonymi i ponumerowanymi grobami omawianych postaci. Ten zabieg bardzo ułatwia późniejsze odnalezienie grobu w terenie. Poszczególne miejscowości pow. sierpeckiego są uszeregowane alfabetycznie, co z założenia jest prawidłowe, choć chyba nieco lepsze byłoby umieszczenie nekropolii Sierpca na pierwszym miejscu.

Poza właściwym tekstem prezentującym poszczególne nagrobki publikacja zawiera wstępny

rozdział - Zarys historii cmentarzy Sierpca i okolic - będący interesującym wprowadzeniem do tematu. Kolejnym uzupełnieniem są tablice genealogiczne 12 sierpeckich rodów.

Przewodnik zawiera też 86 - wykonanych przez autora - barwnych fotografii najciekawszych nagrobków. Na końcu znalazła się selektywna bibliografia, wymieniająca wykorzystane źródła archiwalne oraz publikacje dotyczące tematu.

Gdyby wskazywać pewne niedociągnięcia omawianej książki, to do najpoważniejszych należy rezygnacja z przypisów, zwłaszcza jeżeli chodzi o literaturę, ponieważ akta stanu cywilnego łatwo zlokalizować spośród wymienionych w bibliografii.

Niewykorzystanym źródłem pozostała lokalna prasa sierpecka i plocka, w oparciu o którą pewne informacje można było zweryfikować. Przykładem może być błędny opis zbiorowej mogiły na cmentarzu parafialnym w Sierpcu, w której zostali pochowani czterej 20-letni chłopcy: Józef Gąsiorowski, Marian Sobolewski, Stanisław Gruźlewski i Edward Ostrowski. Otóż, według opisu „zbiorowa mogiła opatrzona symbolami narodowymi kryje doczesne szczątki czterech strażaków, którzy zginęli podczas gaszenia pożaru 18 czerwca 1931 r. w Studzieńcu”².

Jest to informacja nieścisła, bowiem chodzi nie o strażaków, ale strzelców przebywających na zgrupowaniu Przysposobienia Wojskowego, którzy zginęli w czasie gwałtownej burzy od uderzenia pioruna i pożaru stodoły, w której się schronili. Można było to łatwo sprawdzić na podstawie tablicy nagrobnej, gdzie są wymienieni 4 strzelcy PW. Symbole narodowe to - oprócz orła - odznaka 4 pułku strzelców konnych Ziemi Łęczyckiej, stacjonującego w Płocku. O tym tragicznym wydarzeniu szeroko pisała prasa plocka i centralna³.

Dla ułatwienia poszukiwań czytelnikom można było się zastanowić nad indeksem osobowym, np. według miejscowości.

Są to oczywiście drobne uchybienia, które w niczym nie umniejszają ogromnego trudu i wysiłku autora, który przemierzył wzdłuż i wszerz cały powiat sierpecki, odwiedzając dziesiątki miejsc oraz dokumentując to bardzo interesującymi zdjęciami. Przeanalizował też setki dokumentów archiwalnych. Dzięki jego żmudnej pracy powstała pięknie wydana książka. Podobnymi przewodnikami po swoich nekropoliach mogą pochwalić się tylko nieliczne miasta.

Grzegorz Gołębiowski

PRZYPISY

¹ P. B. Gąsiorowski, *Cmentarze Sierpca i ich zabytki*, [w:] *Dzieje Sierpca i ziemi sierpeckiej*, pod red. M. Chudzyńskiego, Sierpc 2003, s. 683 - 703.

² Nr 93, s. 124 - 125.

³ *Straszne skutki uderzenia pioruna*, „Dziennik Płocki” 1931, nr 141 z 20 VI, s. 3; *Straszny wypadek w obozie letnim*

p. w., „Polska Zbrojna” 1931, nr 167 z 20 VI, s. 5. W artykułach prasowych podawano Ostrowskiego Edmunda, a nie - Edwarda, jak jest w akcie zgonu. Piąta ofiara pioruna - Artur Zakrzewski prawdopodobnie został pochowany w Działdowie.